

Emlék- ünnepség Vésztőn

1944. február 13-án — 25 évvel ezelőtt — ült össze a Békés megyei Vésztőn a Magyar Parasztszövetség földmunkás szakosztályának országos kongresszusa. Csütörtökön az esemény negyedszázados jublieuma alkalmából emlékülést rendeztek a vésztői községi tanács dísztermében. A díszelnökségen helyet foglalt Fehér Lajos, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese. A 25 évvel ezelőtti kongresszus résztvevői közül csaknem százan vettek részt az emlékülésen. Közülük az elnökségbe választották többek között Pardi Istvánt, aki az 1944. évi kongresszuson az elnöki tisztelet töltötte be. Dobi Istvánnak, az egykori kongresszus fő szónokának emlékét gyászkeretes fényképe idézte.

Az ünnepségen Fehér Lajos mondott beszédet.

Az új József Attila- dokumentumokhoz

A Délmagyarország január 31-i számában egy rövid hír közli, hogy dr. Stöckl Ferencné Szatmári Rózsa nyugdíjas tanárnő a közelmúltban értékes József Attila-dokumentumokkal gazdagította a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum gyűjteményét. Most, hogy a dokumentumok nyilvánosságra kerültek, felkerestem, hogy részletesebben beszéljen ezekről és a költővel való kapcsolatáról.

Dr. Stöcklné kissé szabódiva fogott hozzá a válaszadáshoz:

— Tisztában voltam azzal, hogy tudtak ezekről a számomra is értékes emlékeket jelentő dokumentumokról — mondta —, sőt sokszor zaklatásoknak voltam kitéve, úgyhogy már ezelőtt tíz évvel odaadtam ezeket az írásokat és fényképeket egy Budapesti élő volt kolléganőmnak, hogy juttassa el azokat olyan illetékes helyre, mely hivatott és méltó azok megőrzésére az utókor számára. Érdekes, hogy csak most, dr. Lakatos László, az Irodalmi Múzeum igazgatójának leveléből tudtam meg, hogy a négy vers-kézirat, a levél, a „Nem én kiáltok” című kötet nekem adták példányt, egy 1925-ből származó fénykép és a bécsi Collegium Hungaricum fotója nemrégiben jutott hozzájuk.

— Hogy milyenek voltak azok a versek, ahhoz feltétlenül el kell mondanom, hogyan ismerkedtem meg Attilával. Mi nem voltunk évfolyamtársak, mint ahogy az említett közleményben írják, hanem — ha jól emlékszem — ő másod-, én pedig harmadéves hallgató voltam. A két évfolyam több hallgatójával együtt hallgattuk Bartók professzor „A filozófia lényege és felosztása” című előadásait. Egy ilyen előadásban többen is hozzászóltunk a témához. Az általam fejtegetett nézethez azután József Attila is megtette a megjegyzéseit, nem egészen osztva az én véleményemet. Ezért az előadás után odajött hozzám, és ezt mondta: „Bocsásson meg, hogy hozzászóltam...”. Beszélgetésünk során később azt is megmondtam Attilának, hogy nekem nem az ő

Zajos üzem a belvárosban

A Belváros belvárosa a Kárász utca. Azzá teszi árú-bősége, ragyogása, hagyományos körző jellege. De ha innen kikíváncsiskodik az ember a mellékkutatóba, akkor meglepődve konstatálja az óriási különbséget. Már ha a kíváncsiskodó nem szegedi, mert a szegediek sok mindent megszoktak. A Kőröscsey utca mindennek nevezhető, csak Belvárosnak nem. A 10-es számú épületben például itt zúg-zakatol a ház lakóinak bosszúságára a bórdiszmű ktsz üzem. A hatalmas, kirakatnak kívánczó ablakok mögött divatos női táskákat törlögtetnek, csomagolnak a fiatalasszonyok. Az utcái ajtón felirat: bejárat az udvar felől.

Ébresztő

Felidéződnek a négy hónappal ezelőtti rendőrségi bejelentés sorai, amelyekben a ház lakói a csendrendelet megsértése miatt panaszkodnak a ktsz dolgozóira. Azokra, akik az udvarra nyíló ajtó csapokdják, csomagokat dobálnak, már hajnali negyed 6-kor fölverik a házat. Arra a helyzetre, amit ez a belvárosi üzem ottléte eredményez. A ktsz vezetői és a lakóbizottság képviselői az I. kerületi tanács igazgatási osztálya és az ingatlankezelő képviselőinek jelenlétében

a múlt év decemberében helyszíni szemlét tartottak. Sajnos, kevés eredménnyel. Meg kellett ugyanis állapítani, hogy a ktsz mint bérlet, nemigen tud a helyzeten változtatni, csupán azt vállalhatja, hogy lehetőségeihez mérten ügyel dolgozóinak magatartására, de nagyobb átalakítást nem tud végrehajtani.

Érvek

Azóta ismét eltelt két hónap. Megyék a nyikorgó és a gépek zúgásától remegő szűk lépcsőn a ktsz elnöki irodájába, amelynek talpalatnyi előterében is dolgoznak.

— 1951 óta vagyunk itt, a szövetkezet azóta régen kinőtte ezeket a helyiségeket — mondja Szalma József elnök. — 110 munkásunk dolgozik itt, a zsúfolt műhelyekben, irodákban, raktárakban. További gépésítésre lenne szükség, hogy az új mechanizmus teremtette körülmények között létezni és versenyezni tudjunk. Régóta szeretnénk elköltözni, de a magunk erejéből nem vagyunk képesek erre: a bank nem ad olyan hosszú lejáratú kölcsönt, amivel kiegészíthetnénk az építésvásárlásra rendelkezésünkre álló összeget. Az elmúlt hónapokban ismét két olyan kérvényünket utasította el a tanács, amelyekben megírtasítottuk helyiségek kiutalását kértük. — Az évrre ellenérv: a tanács elutasító válasza egyáltalán nem meglepő, arra is

joga lenne — ha élne vele —, hogy a ktsz kiköltöztetésére határidőt szabjon.

A megoldás

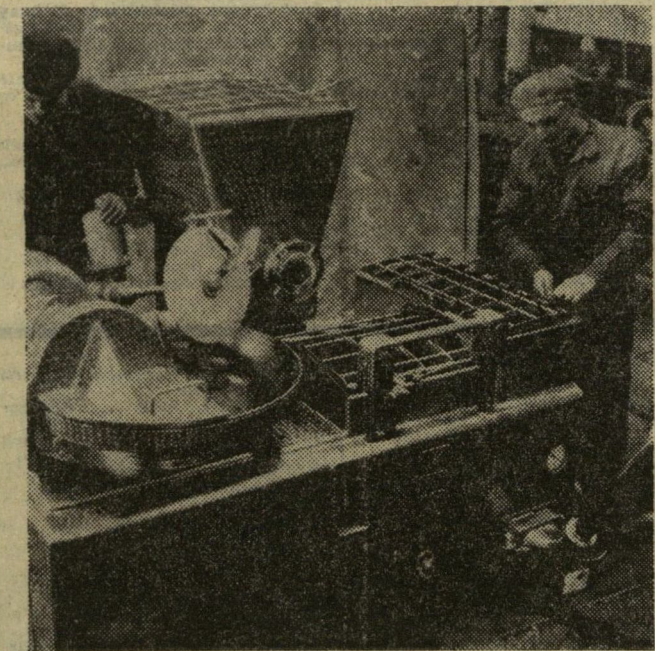
A helyzet valamelyest változott november óta. A ktsz vezetői figyelmeztették munkásaikat, hogy ne zajongjanak, ne tartsanak hajnali ébresztőt. Az udvarra nyíló ajtókat szivacs hulladék tartja vissza a hangos csapódástól, a kitört ablakrészeket megcsináltatták, az ajtó elé a műhely belsejében körfűgőnyvontak. Am egy ügy, amit a decemberi jegyzőkönyv rögzített, még nem zárult le. Az I. kerületi tanács építési osztálya ugyanis még nem vizsgálta ki, hogy engedélyezhető lenne-e a hátsó bejáratok áthelyezése: új ajtó nyitása.

Nem jó ez a jelenlegi helyzet senkinek sem. Nem jó a Belvárosnak, amely amúgy is tömve van a városképet rontó raktárakkal, s más egyáltalán nem reprezentatív földszinti helyiségekkel. Nem jó a ktsz-nek, amelynek bruttó forgalma az elmúlt négy év alatt 5 millió forinttal nőtt, s már ipari tanulók sem tud felvenni a zsúfoltság miatt. S amit először kellett volna említeni: nem jó a lakóknak sem.

Az egyedüli megoldás az lehet, ha a szövetkezet olyan hosszú lejáratú hitelt kap, amelynek birtokában nyugodtan tárgyalhat egy megfelelő épület megvásárlásáról. S akkor itt elhallgatnának a gépek, nem szivárogná bűz és acetonszag a lakásokba.

Veress Miklós

„Mini” kolbászgyár

MTI foto — Bereth Ferenc felvétele

A tavaszi lipcei vásáron mutatja be az Élelmiszeripari Berendezés és Gépgyártó Vállalat prototípus üzemű húsgregátját. A „mini” kolbászgyár, óránként 275 kilo töltelékárut — füstöltkolbászt, párizsot, krinolint, debrecenit — dolgoz fel. Az univerzális húsfeldolgozó daráló, finomaprító, keverő és töltőrése külön-külön is üzemeltethető. A töltőrése vákuumrendszerrel működik, amely megszünteti a romlást okozó légbuborékokat a töltelékben. Három nagy tsz és a Szovjetunió vásárolt már kipróbálásra a húsfeldolgozóból.

Új transzformátor- állomás

Új 120 kilowattos transzformátor-állomást helyeztek feszültség alá csütörtökön Pakson. Az állomás kettős feladatot lát el: megjavítja Tolna megye északi részének energiaellátását, továbbá ez látja majd el villamos árammal a paksi atomerőmű építkezését.

Szocialista részvénytársaság

Az elmúlt egy-másfél esztendőben Magyarországon több kereskedelmi társaság — részvénytársaság és korlátozott felelősségű társaság — alakult. Az új részvénytársaságok többsége a külkereskedelem területén működik, bár elvétve egyéb gazdasági ágazatokban is akadnak régi vagy új kereskedelmi társaságok, például Egyesült Izzó Rt., Magyar Nemzeti Bank Rt.

Az új részvénytársaságok alapításának jogi lehetőségét az állami vállalatokról szóló 11/1967. sz. kormányrendelet biztosítja. Az állami vállalatok statútuma kimondja, hogy a gazdasági ágazatokat irányító miniszterek kereskedelmi társaság formájában is alapíthatnak állami vállalatot, továbbá: az állami vállalatok meghatározott közös gazdasági célok megvalósítására kereskedelmi társaság formájában közös vállalatot alapíthatnak.

Mindebből következik, hogy a részvénytársaság is állami vállalat, erre a vállalati formára is érvényesek az állami vállalatokra vonatkozó jogszabályok. Kétségtelen, hogy a részvénytársaság a tőkés gazdaság szülötte, a tőkés vállalatok többsége Magyarországon is Rt. volt. A részvénytársaságnak ugyanis az az előnye az egyéni, a magánvállalkozással szemben, hogy koncentrálna a tőkét, s így előnyösebben alkalmazhatja a modern technika vívmányait. Az állami vállalatok statútumáról szóló kormányrendelet, amikor lehetővé teszi közös vállalatok ebben a formában való alapítását, tulajdonképpen a részvénytársaságoknak ezt az előnyét kívánja a szocialista gazdaságban érvényre juttatni.

A mai magyar részvénytársaságok tulajdonviszonyok szempontjából azonos típusúak az állami vállalatokkal, azzal az eltéréssel, hogy a részvénytársaságoknál az állam tulajdonos mivolta a részvényeken keresztül jut kifejezésre. A részvénytársaság önálló jogi személy, amelynek alaptőkéjét az alapító vállalatok részvények jegyzésével biztosítják, s a tulajdonhányad arányában részesednek a közös vállalat nyereségéből.

Nem véletlen, hogy a részvénytársaságok többsége az értékesítési szférában működik. A részvénytársasági vállalati formának ugyanis jócskán vannak még tisztázatlan problémái. A részvénytársaságok működését napjainkban is a múlt században készült kereskedelmi törvény rendelkezései szabályozzák. Kétségtelen ugyan, hogy a részvénytársasági formának az értékesítés területén is vannak előnyei — például csökkentik a forgalmi költségeket —, de a gazdaság fejlődését elsősorban a termelési szférájában szolgálhatják. A modern gazdaságot a termelési és műszaki kapcsolatok sokrétűsége jellemzi, amiből szükségszerűen következik, hogy a feladatok jelentős része nem oldható meg egy-egy vállalaton belül, hanem több vállalat együttműködésére, erőinek koncentrálására, s nem utolsósorban közös anyagi érdekeltiségre van szükség. A részvénytársaság gazdasági jelentősége és előnye épp abban rejlik, hogy lehetővé teszi azoknak a műszaki-termelési feladatoknak a megoldását, amelyek a meglévő vállalati kereteken belül már nem biztosíthatók. Ez az előny oly módon is megfogalmazható, hogy a társadalmi tőke oda koncentrálódik, ahol működése a legnagyobb hasznot, nyereséget biztosítja.

Eppen itt — a közös beruházást végző, a termelő tevékenységet folytató rt.-k létesítésénél — jelentkeznek a tisztázatlan elvi problémák, amelyeknek lényege: lehetséges-e szocialista gazdaságban vállalatok közötti pénzügyi és tőkemozgás, átcsoportosítás, mégpedig olyan formában, hogy a közös vállalatnál működő tőke — a befektetés — járadékot (nem saját teljesítményből származó jövedelmet) biztosítson a részvényeseknek, a részvénytársaságot alapító állami vállalatoknak. Ezekre a kérdésekre előbb-utóbb válaszolni kell. Annál is inkább, mert a vállalatok önállóságának és döntési körének növelése nemcsak decentralizálta a fejlesztés eszközeit, de egyszersmind „helyhez”, kényszerpályához kötötte: a fejlesztési alapok csak ott használhatók fel, ahol képződtek.

Ez a helyhez kötöttség — ha a kényszerpályát nem oldjuk fel — azt eredményezheti, hogy a vállalati és a népgazdasági érdek időnként és esetenként eltávolodhat egymástól. (Az egyes vállalatok szempontjából gazdaságos, vagy leg gazdaságosabb befektetés összességében nem mindig azonos a népgazdasági érdekével.) Ebből a már ma látható ellentmondásból az egyik kijvezető utat a termelés területén működő közös vállalat, a részvénytársasági vállalatforma jelentheti.

G. I.

Távvezeték — rekord idő alatt

A Kommunista Ifjúsági Szövetség védnökségével rekord idő alatt készült el az új, 400 kilovolttal szovjet-magyar kooperációs távvezeték, amely a Szovjetunió nyugat-ukrajnai energiarendszereit köti össze Munkácsról a Gödön felépített új transzformátorállomással. A szerelés befejezése után már üzembe helyezték a berendezéseket, s márciusban tartják az avatási ünnepséget, amely egyben a Tanácsköztársaság kikiáltásának 50. évfordulóját köszönti.

A KISZ Központi Bizottságában megvonták a védnökség mérlegét, s megállapították: a különböző területeken dolgozó ifjú szakemberek becsülettel teljesítet-

Banán és gyapot Kolumbiából

Az egy évvel ezelőtti létrehozott a magyar-kolumbiai kereskedelmi és fizetési egyezmény alapján a két ország gazdasági körei fokozzák vásárlásaikat és bővítik az export-, illetve importcikkek választékát. A magyar külkereskedelem képviselői most először vásároltak gyapotot a kolumbiai piacon — az első szállítmányok rövidesen megérkeznek.

A magyar külkereskedelem Kolumbiából szintén most először vásárolt banánt — egyelőre még csak kisebb tételekben —, s a szállítmány rövidesen megérkezik. A Kolumbiából származó hagyományos importcikkünk, a kávé beszerzését is növelelik.

PENTEK,
1969. FEBRUÁR 14.

DÉLMAGYARORSZÁG 3